

BELGISCHE KAMER VAN
VOLKSVERTEGENWOORDIGERS

18 september 2001

WETSVOORSTEL

**tot wijziging van enkele bepalingen
van het Burgerlijk Wetboek in verband met
het erfrecht van de langstlevende echtgenoot**

AMENDEMENTEN

Nr. 1 VAN DE HEER **DECROLY**

Art. 2

**In het voorgestelde artikel 915bis, § 5, het woord
«langstlevende» weglaten.**

VERANTWOORDING

De hier bedoelde echtgenoot kan niet als "langstlevend" worden aangemerkt, aangezien hij een huwelijk aangaat. Hij kan alleen maar als dusdanig worden beschouwd bij het overlijden van zijn partner (die hij nog moet huwen).

Nr. 2 VAN DE HEER **DECROLY**

Art. 2

Het voorgestelde artikel 915bis, § 5, wijzigen als volgt:

A) de woorden «die afstammelingen heeft» vervangen door de woorden «die een of meer afstammelingen heeft»;

Voorgaande document :

Doc 50 **1353/ (2000/2001) :**

001 : Wetsvoorstel van de heer Valkeniers.

CHAMBRE DES REPRÉSENTANTS
DE BELGIQUE

18 septembre 2001

PROPOSITION DE LOI

**modifiant certaines dispositions du Code
civil relatives aux droits successoraux
du conjoint survivant**

AMENDEMENTS

N°1 DE M. **DECROLY**

Art. 2

**A l'article 915bis, §5, proposé, supprimer le mot
« survivant ».**

JUSTIFICATION

Le conjoint dont il est question ne peut être affublé de l'étiquette de « survivant » puisqu'il se marie. Il ne pourra être considéré comme tel que lorsque son conjoint (qu'il doit encore épouser) sera décédé.

N°2 DE M. **DECROLY**

Art. 2

Modifier l'article 915bis, §5, proposé, comme suit :

**A) Remplacer les mots « qui a des descendants »
par les mots « qui a un ou plusieurs descendants » ;**

Document précédent :

Doc 50 **1353/ (2000/2001) :**

001 : Proposition de loi de M. Valkeniers.

B) de woorden «op het moment van het overlijden van de afstammelingen» **vervangen door de woorden** «op het ogenblik van het overlijden van de afstammeling(en)».

VERANTWOORDING

De nieuwe, hier voorgestelde bepaling moet zelfs van toepassing kunnen zijn indien er slechts één afstammeling is (wat een aanpassing vereist van het begin van de eerste zin en het einde van de tweede zin van de voorgestelde § 5).

Die wijziging is nodig omdat alleen het geval waarin alle afstammelingen overleden zijn, de bepaling doet vervallen.

Nr. 3 VAN DE HEER DECROLY

Art. 2

In het voorgestelde artikel 915bis, § 5, de woorden «die een nieuw huwelijk wenst aan te gaan» **vervangen door de woorden** «die een huwelijk wenst aan te gaan».

VERANTWOORDING

Er bestaat geen objectieve reden om de toepassing van de tekst te beperken tot de gevallen waarin een "nieuw" huwelijk wordt aangegaan. De tekst zou ook moeten kunnen gelden voor wie voor het eerst in het huwelijk treedt, indien de toekomstige partner al een of meer kinderen heeft (van wie de afstamming bewezen is) uit een andere relatie met iemand met wie hij samenleefde. Dit komt overigens zeer vaak voor: één kind op twee heeft ouders die niet gehuwd zijn. Aangezien deze hervorming tot doel heeft te zorgen voor een goede verstandhouding tussen de nieuwe partner en de kinderen uit het eerste gezin, moet zij ook betrekking hebben op de hier aangehaalde hypothese.

Nr. 4 VAN DE HEER DECROLY

Art. 2

In het voorgestelde artikel 915bis, § 5, de woorden «het recht bedoeld in § 1» **vervangen door de woorden** «de in § 1 of in artikel 745bis bedoelde rechten».

VERANTWOORDING

Het lijkt aangewezen ook de nieuwe echtgenoot toe te staan in het huwelijkscontract alleen zijn in artikel 745bis van het Burgerlijk Wetboek bedoelde *wettelijke* erfrecht te beperken. Heeft de overledene nakomelingen, dan ontvangt de overlevende echtgenoot wettelijk het vruchtgebruik van de nalatenschap en de kinderen de blote eigendom van de nalatenschap.

De nieuwe echtgenoot kan er in het huwelijkscontract perfect mee instemmen om maar drie vierde, of zelfs maar de helft

B) Remplacer les mots « du décès des descendants » **par les mots** « du décès du ou des descendants ».

JUSTIFICATION

La nouvelle disposition proposée doit pouvoir s'appliquer même s'il n'y a qu'un seul descendant (cette modification doit intervenir dans les deux phrases du §5 en projet, au début de la première et à la fin de la seconde, sachant que seul le décès de tout les descendants rend la clause caduque).

N°3 DE M. DECROLY

Art. 2

A l'article 915bis, §5, proposé, remplacer le mot « remarier » **par le mot** « marier ».

JUSTIFICATION

Il n'y a pas de raison objective de limiter l'application du texte au cas du « remariage ». On devrait pouvoir appliquer ce texte en cas de premier mariage, lorsque le futur conjoint a déjà eu un ou plusieurs enfants (à l'égard desquels la filiation est établie) d'une autre personne avec laquelle il vivait en concubinage. Cette situation est d'ailleurs très fréquente, un enfant sur deux étant né de parents non mariés. L'objectif poursuivi par la réforme – à savoir la bonne entente entre le nouveau conjoint et les enfants du premier lit – concerne également cette hypothèse.

N°4 DE M. DECROLY

Art. 2

A l'article 915bis, §5, proposé, remplacer les mots « le droit visé au §1er » **par les mots** « les droits visés au §1er ou à l'article 745bis »

JUSTIFICATION

Il serait judicieux de permettre également au nouveau conjoint de simplement limiter ses droits successoraux *légaux*, visés à l'article 745bis du Code civil, dans le contrat de mariage. Lorsque le défunt laisse des descendants, le conjoint survivant reçoit légalement l'usufruit de la succession et les enfants la nue-propriété de la succession.

Le nouveau conjoint pourrait parfaitement consentir dans le contrat de mariage à ne recevoir que trois quarts, voire la moi-

van de nalatenschap in vruchtgebruik te ontvangen. Momen- teel kan hij dat niet doen, want zulks zou een beding op de toekom- stige nalatenschap vormen, hetgeen verboden is.

Uiteraard zou zijn echtgenoot een wilsbeschikking kunnen opstellen om zijn rechten in de nalatenschap te beperken tot drie vierde dan wel de helft in vruchtgebruik, maar die bepaling kan alleen door de wil van de erflater worden herroepen.

Nr. 5 VAN DE HEER DECROLY

Art. 2

In het voorgestelde artikel 915bis, § 5, de woorden «kan tijdens het huwelijk niet worden gewijzigd en» weglaten.

VERANTWOORDING

Deze bepaling doet twee problemen rijzen.

Ten eerste druist ze in tegen de evolutie van de mentaliteit en van de wetteksten inzake mogelijk aan te brengen veranderingen in de huwelijksstelsels. Vóór de wet van 14 juli 1976 was enige wijziging van het gekozen huwelijksstelsel onmogelijk, onder meer omdat de respectieve families van de toekomstige echtgenoten afspraken hadden gemaakt rond de financiële gevolgen van het huwelijk van hun kind en ervan werd uitgegaan dat niet op die regeling kon worden teruggekomen; na 1976 werden – volgens een strikte procedure - wijzigingen van het stelsel toestaan, omdat het mogelijk moest zijn huwelijksstelsels te wijzigen die niet langer aan de vermogenstoestand van de echtgenoten aangepast waren. Een wet van 1999 heeft die procedure aanzienlijk versoepeld.

Ten tweede is die bepaling strijdig met een van de grote beginselen ter zake, met name die van het zelfbeschikkingsrecht. Niets zou de echtgenoten, tijdens het huwelijk, mogen verbieden om – in onderling overleg – het verzakingsbeding te schrappen, bijvoorbeeld zo de aanvankelijk kapitaalkrachtige echtgenoot om een of andere reden in financiële moeilijkheden is verzeild en zijn erfrechten integraal wil terugkrijgen; dat dreigt weliswaar voor moeilijkheden te zorgen met de kinderen uit het eerste huwelijk, maar dan gaat men voorbij aan de mogelijkheid dat die wijziging ook in de andere richting kan plaatsvinden. Zo is het denkbaar – en het komt zelfs vaker voor – dat een echtpaar een verzakingsbeding *tijdens* het huwelijk wenst in te lassen. Zulks kan te maken hebben met het feit dat de echtgenoten reeds in het huwelijk zijn getreden op het ogenblik waarop de hervorming was goedgekeurd (en ze niet langer de mogelijkheid hebben een *huwelijkscontract als zodanig* op te stellen, aangezien zulks noodzakelijkerwijs voor het burgerlijk huwelijk moet gebeuren), ofwel dat ze gewoon geen weet hadden van die mogelijkheid toen ze in het huwelijk zijn getreden (tal van echtparen sluiten geen huwelijkscontract en krijgen dus ook geen adviesverlening en informatieverstrekking van een notaris).

tié de succession en usufruit. Actuellement, il ne peut pas le faire car cela constituerait un pacte sur succession future qui est interdit.

Bien entendu, son conjoint pourrait faire un testament pour limiter ses droits dans la succession à trois quarts en usufruit ou à une moitié en usufruit mais cette disposition est révocable par la seule volonté du testateur.

N°5 DE M. DECROLY

Art. 2

A l'article 915bis, §5, proposé, supprimer les mots « ne peut être modifié pendant le mariage et »

JUSTIFICATION

Cette disposition pose un double problème.

D'une part, elle est à contre-courant de l'évolution des mentalités et des textes législatifs en matière de mutabilité des régimes matrimoniaux. Avant la loi du 14 juillet 1976, on ne pouvait pas modifier son régime matrimonial. Cela s'expliquait notamment par le fait que les familles respectives des futurs époux avaient négocié les « conséquences financières » du mariage de leur enfant et qu'on considérait qu'on ne pouvait pas revenir sur cet arrangement. Après 1976, on a autorisé, moyennant une procédure assez stricte, les modifications de régime car on a estimé qu'il fallait pouvoir modifier un régime matrimonial qui n'était plus adapté à la situation patrimoniale des époux. Une loi de 1999 a fortement assoupli cette procédure.

D'autre part, elle va à l'encontre d'un des grands principes qui est celui de l'autonomie de la volonté. Rien ne devrait empêcher les époux, pendant le mariage, de supprimer de commun accord la clause de renonciation. Cela pourrait par exemple être le cas si le conjoint, fortuné au départ, se retrouve pour une raison ou une autre dans des difficultés financières et souhaite récupérer l'entièreté de ses droits successoraux. Certes, cela risque de poser des problèmes avec les enfants du premier lit mais c'est oublier que cette modification peut également intervenir dans l'autre sens. Il est très possible – et même plus fréquent – qu'un couple souhaite insérer une clause de renonciation *pendant* le mariage, soit qu'ils se sont déjà mariés au moment où la réforme a été adoptée (ils n'ont plus la possibilité de faire un *contrat de mariage en tant que tel*, celui-ci intervenant nécessairement avant le mariage civil), soit qu'ils n'étaient tout simplement pas au courant de cette possibilité au moment où ils se sont mariés (nombre de couples ne font pas de contrat de mariage et ne bénéficient donc pas de conseils et informations d'un notaire).

Nr. 6 VAN DE HEER **DECROLY**

Art. 2

De inleidende zin vervangen als volgt:

«In boek III, titel II, hoofdstuk IX van het Burgerlijk Wetboek wordt een artikel 1100bis ingevoegd, luidend als volgt:».

VERANTWOORDING

Dit amendement heeft alleen betrekking op de plaats waar de nieuwe voorgestelde bepaling wordt ingevoegd. Het lijkt aangewezen die bepaling in te voegen in hoofdstuk IX, met als opschrift "Beschikkingen tussen echtgenoten, hetzij bij huwelijkscontract, hetzij tijdens het huwelijk". De tekst bepaalt immers dat het beding in een huwelijkscontract moet opgenomen zijn.

Voorts wordt het op die wijze mogelijk beide gevallen van verzaking – de verzaking aan het abstracte voorbehoud (de bestaande tekst) en de verzaking aan de wettelijke erfrechten (de in amendement nr. 4 voorgestelde tekst) in één tekst samen te brengen.

N°6 DE M. **DECROLY**

Art. 2

Remplacer le liminaire comme suit:

« Sous le chapitre IX du titre II du livre III du Code civil, il est inséré un article 1100bis, libellé comme suit: ».

JUSTIFICATION

Cet amendement ne porte que sur la localisation de la nouvelle disposition proposée. Il paraît plus judicieux de l'insérer au chapitre 9, qui est intitulé « Des dispositions entre époux soit par contrat de mariage soit pendant le mariage ». Le texte prévoit en effet que la clause doit être insérée dans un contrat de mariage.

Par ailleurs, cela permet d'englober en un seul texte les deux hypothèses de renonciation, celle de la renonciation à la réserve abstraite (texte tel qu'il est libellé) et celle de la renonciation aux droits successoraux légaux (texte tel que proposé dans l'amendement n°4).

Vincent DECROLY (ECOLO/AGALEV)